

Der Staat des Deutschen Ordens zwischen 1260 und 1410

Deutscher Orden bis

1309 1346 1402

Gfsm. Litauen bis

13. Jh. 1263 1341

Stoßrichtung der Eroberung durch Litauern

Orte und Daten wichtiger Schlachten

Gebiet und Daten der wichtigsten Aufstände gegen die Eroberung

Geistliche Gebiete in Livland und Stadtmark von Riga

Burg des Ordens (Auswahl)

Stadt

Hansestadt

Sitz des Hochmeisters

Sitz eines Landmeisters

Grenze des Heiligen Römischen Reiches

Velká válka 1409–1411

Předpoklady a příčiny

- 1398, Sallinwerder (pol. Salin) – Vitold rezignuje ze Žmudi ve prospěch řádu.
- 1404, Raciążek – potvrzení mírové smlouvy. Vladislav II. Jagello součástí smlouvy, dohoda o odkoupení Dobříňska z rukou řádu.
- 1402 – Zikmund Lucemburský zastavil řádu Novou marku (za 63000 uherských zlatých). Právní nároky třetích stran měl řešit král Zikmund.
- 1398–1408 – Gotland v zástavní držbě řádu.
- 1407 – Oldřich z Jungingenu (Ulrich von Jungingen) novým velmistrem řádu.

Velká válka 1409–1411

Předpoklady a příčiny

- květen 1409 – povstání na Žmudi. Podpora povstalcům ze strany Vitolda. Otázka podpory ze strany Polska a krále Vladislava II. Jagella.
- 17. července 1409 – sjezd polské šlechty v Lenčici (Łęczyca). Rozhodnutí o pomoci Litvě a Vitoldovi.
- 1. srpna 1409 – polské poselstvo do Malborku – hnězdenský arcibiskup (Mikuláš Kurowski) a několik velkopolských velmožů. Návrh na mezinárodní arbitráž s tím, že řád nebude do doby, než padne rozhodnutí arbitrů, pacifikovat povstaleckou Žmuď. Otázka velmistra, zda Polsko vojensky podpoří Litvu, pokud řád bude nucen ji napadnout. Arcibiskup odpověděl jednoznačně, že „nepřátele Litvy jsou i našimi nepřáteli.“
- 6. srpna 1409 – odpovědní list velmistra polskému králi. Hlavní důvod války – zrada Žmudinů a podpora povstalcům ze strany polského krále.
- 14. srpna 1409 – král Vladislav obdržel odpovědní list.

Velká válka 1409–1411

První fáze – r. 1409

- Polsko: Militarizace prusko-polského pohraničí – Dobřiňsko, Kujavsko a Velkopolsko (severní území). Svolání zemské hotovosti v Malopolsku. Postoj Vitolda nebyl tehdy znám.
- Řád: rychlejší soustředění vojska v chelmiňské zemi (Brodnice) – 10. srpna. První výpady na polské území už 9. srpna.
- Řádová vojska obsadila Dobřiňsko během dvou týdnů.
- 16. srpna – útok řádového vojska z jižního Pomoří na polské území až k řece Noteć.
- 28. srpna – dobytí hradu (zrada purkrabího) a města Bydhošť (pol. Bydgoszcz). Dobytému hradu velel komtur Jindřich z Plavna.
- Útoky rovněž z území Nové marky.

Velká válka 1409–1411

První fáze – r. 1409

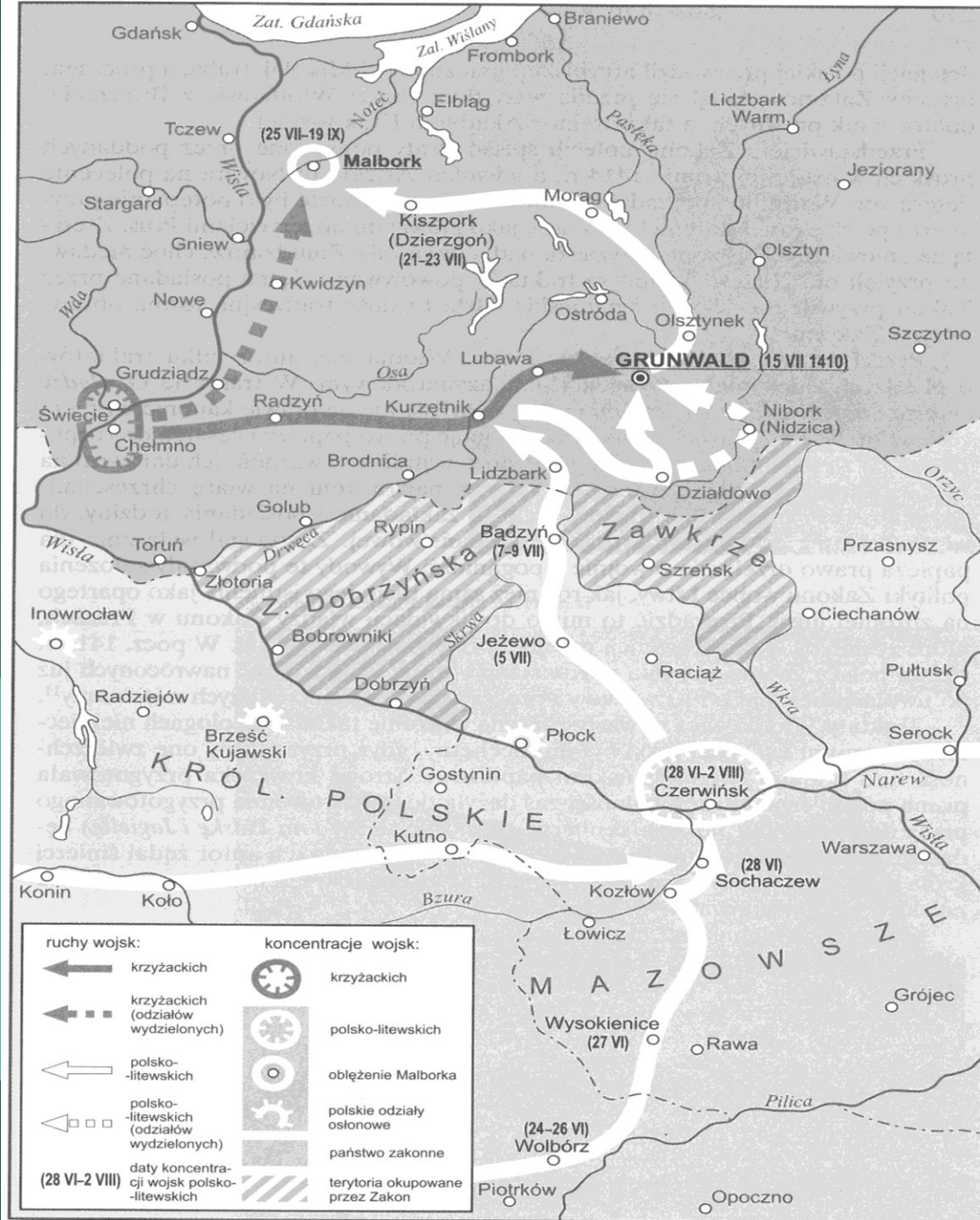
- Polská strana nebyla připravená. Září 1409 – zemská hotovost v Malopolsku. 9. září list polského krále evropským panovníkům, protest a žaloba proti řádu.
- Velmistr pouze opevňoval hrady na dobytém území a soustřeďoval vojsko na jihu Pomoří.
- Polský král přitáhl do Lenčice (Łęczyca), kam dorazilo vojsko z Velkopolska. Informace o Vitoldovi, který slíbil pomoc až v příštím roce.
- Cílem tažení polského vojska – dobytí zpět Bydhoště. Oblehání od 28. září.
- Vojsko pod velením velmistra a Jindřicha z Plavna nezaútočilo.
- 29. září – poselstvo českého krále u Bydhoště; 6.10. – obsazení Bydhoště; 8.10. – příměří do 24.6.1410; Václav IV. jako rozhodčí soudce (únor 1410).

Velká válka 1409–1411

Příměří – od 8. září 1409 do 24. června 1410

- 1409 – řádoví spojenci: západo-pomořanská knížata (srpen), prodloužení příměří se Zikmundem Lucemburským (říjen), který slíbil 30 tis. žoldnéřů, pokud polský král nasadí do boje „pohanské Litevce, Tatary a Rusy.“
- 15. února 1410, Praha – rozhodčí výrok Václava IV. – řád má právo na Žmud' a Dobříňsko má být vráceno Polsku, ale až po vrácení Žmudi řádu. Polská strana odmítla výrok.
- Zikmund Lucemburský jako zprostředkovatel smíru – setkání v Kežmaroku (duben 1410).
- Polsko uznalo nového papeže Alexandra V., který vyzval řád k zachování míru. Velmistři se nepodařilo zajisti pomoc livonské řádové větve, která v srpnu 1409 uzavřela s Vitoldem příměří.
- jaro 1410 – polsko-litevský plán – dobytí Malborku.
- Řádová koncepce – udržení dobříňské země a koncentrace vojska v okolí Świecie (levý břeh Visly). V případě potřeby přesun vojska k hornímu toku Drwęcy.

Tažení vojsk

Mapa 12. Marsze wojsk polskich i litewskich pod Grunwald i na Malbork w 1410 r.

Velká válka 1409–1411

Grunvald – 15. července 1410

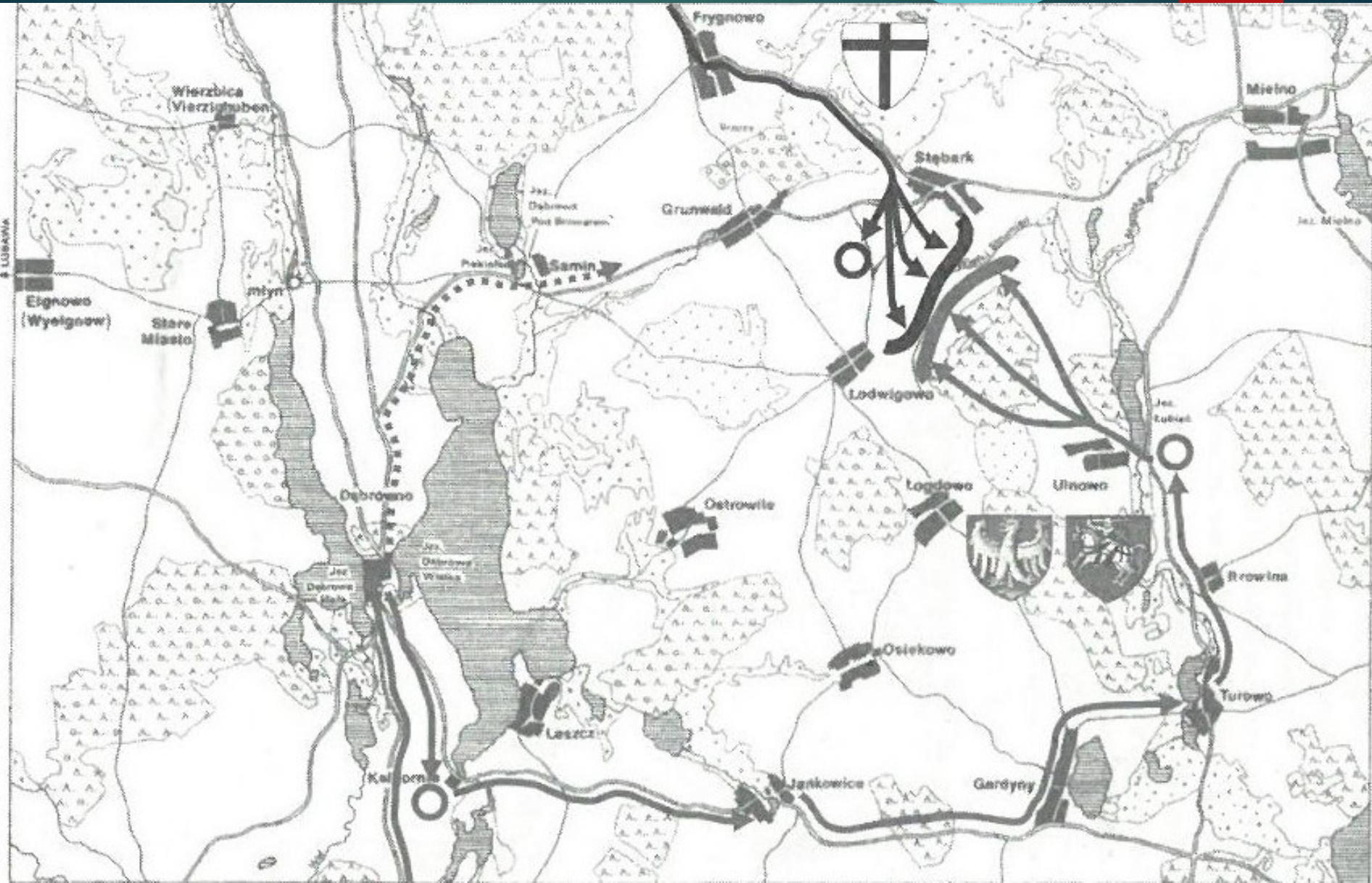
- červenec 1410 – Czerwińsk, střední tok Visly – soustředění polsko-litevských vojsk. 10. července spojenecké vojsko přitáhlo k hornímu toku řeky Drwęcy (brod pod hradem Kurzętnik). Tam rovněž dorazila většina řádového vojska.
- Polsko-litevské vedení změnilo plán (vzdali se přebrodění řeky) a rozhodlo se obejít pramen řeky Drwęcy (pak pokračovat na Malbork). Ráno 15. července se polsko–litevské vojsko ocitlo u jezera Łubień.
- Řádové vedení zvolilo jako bojiště místo nedaleko vesnic Tannenberk (Stębark), zbytek vojska na východ od vesnice Grunvald (Grünfelde), blízko cesty vedoucí od Tannenberku, zde se očekávalo střetnutí s protivníkem.

Velká válka 1409–1411

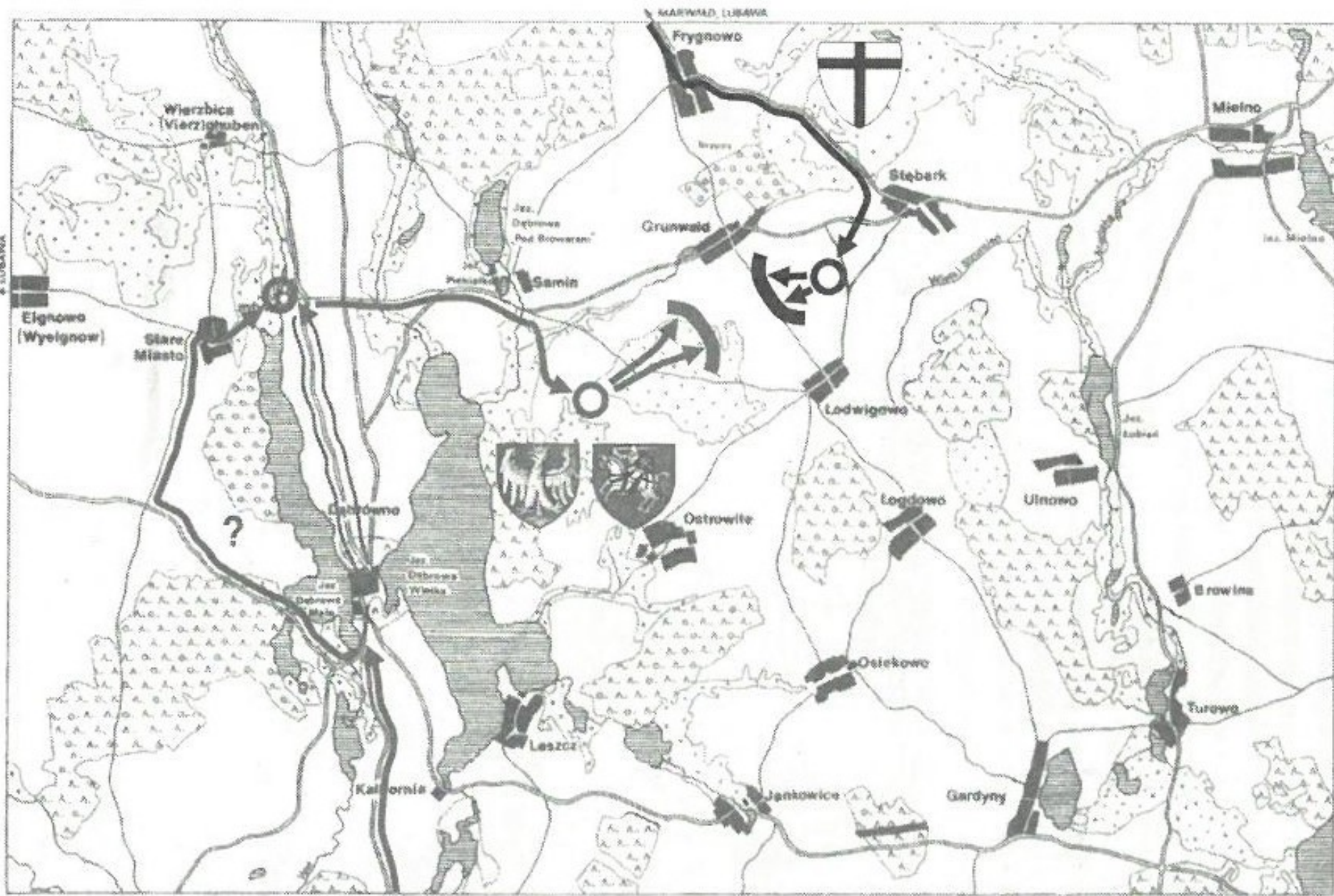
Grunvald – 15. července 1410

- Řádové vojsko – 12-21 tis. jezdců a několik tis. pěchoty. Lepší výzbroj než protivník.
- Polsko–litevské vojsko – 30-36 tis. jízdy.
- Bitva zahájena v poledne z iniciativy Vladislava II. Jagella. Klíčové bylo střetnutí jízdy z obou stran.
- V prvotní fázi pravé křídlo (litevsko-ruské vojsko) bylo nuceno ustoupit (předstíraný ústup?). Rozhodující byl boj polského levého křídla (u vesnice Łodwigowo). Polský král posílal čerstvé posily (severně od jezera Łubień). Velmistr pozdě vyslal rezervy, které byly obklíčeny. Padl sám velmistr a mnoho řádových rytířů (přes 200). Mnoho zajatců a získání několik desítek praporců.

Plánek bitvy (varianta A)

Plánek bitvy (varianta B)

Velká válka 1409–1411

Obléhání Malborku – červenec – září 1410

- většina pruských měst (Gdaňsk, Elbląg, Toruň) a rytířstva se vzdala polskému králi.
- situaci (úplné destrukci vlády německých rytířů) zachránil Jindřich z Plavna – zastupoval velmistra, organizoval obranu Malborku a rozesílal výzvy o pomoc řádu. Dorazila pomoc z říše i z Livonska. Na konci roku 1410 napadl Zikmund Lucemburský od jihu Malopolsko.
- Polské vojsko ustoupilo od Malborku (18.–19. září 1410) a řád postupně obnovil vládu na celém svém území. Velmistrem byl zvolen Jindřich z Plavna.
- 10. října 1410 – bitva u Koronova – polské vojsko (zemská hotovost) porazilo žoldnéřské vojsko z říše (na jihu Gdaňského Pomoří), vedl je Michal Kűchmeister (pozdější velmistr).

Hlavní hrad řádu - Malbork

Velká válka 1409–1411

První toruňský mír

Články 1. toruňského míru:

- řád se vzdal Žmudi, ale jen dočasně (po smrti Vladislava Jagella a Vitolda měla opět připadnout řádu).
- Dobřiňsko bylo vráceno Polsku.
- řád se zavázal zaplatit vysoké odškodné – 100 tisíc kop českých grošů.

Jindřich z Plavna, velmistr, uzavírá mír s Vladislavem Jagellem, polským králem a Vitoldem, velkým knížetem litevským.

1. února 1411, Toruň

Der Staat des Deutschen Ordens zwischen 1260 und 1410

Deutscher Orden bis

1309 1346 1402

Gfsm. Litauen bis

13. Jh. 1263 1341

Stoßrichtung der Eroberung durch Litauern

Orte und Daten wichtiger Schlachten

Gebiet und Daten der wichtigsten Aufstände gegen die Eroberung

Geistliche Gebiete in Livland und Stadtmark von Riga

Burg des Ordens (Auswahl)

Stadt

Hansestadt

Sitz des Hochmeisters

Sitz eines Landmeisters

Grenze des Heiligen Römischen Reiches

